

מקיפים המזבח לשמור צורת אדם המתוקנת ובפרט בשמיני עצרת שהוא הזמן של התיקון הגמור מקיפים.

[ונראה שמטעם זה אמרו (גיטין צ,ב) שכל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, שהצורה השלימה של אדם דהיינו זכר ונקבה בא ממקום המזבח וכשנפגמה צורה זו מתמוטט המזבח ודו"ק].

לב:יב. ואתן את ספר המקנה אל ברוך בן נריה בן מחסיה לעיני חנמאל דדי ולעיני העדים הכתבים בספר המקנה לעיני כל היהודים הישבים בחצר המטרת.

עיין כאן ברש"י שכתב שיש נוטים לומר דודו ובן דודו היה חנמאל לירמיה וכו' וכתב שאין זה נכון שלא מצינו בכל המקרא אח האם קרוי דוד. ונראה שיש להשוות הא דמכות ג,ב שרב קרא לרבי חייא בשם חביבי וכתב שם רש"י (ד"ה חביבי) אחי אביו, והלא ידוע שרבי חייא היה גם אחי אמו (עיין סנהדרין ה,א ופסחים ד,א) ולמה כתב כן, אלא דס"ל דחביבי שהוא התרגום של דודי קאי דוקא באח מן האב. אמנם עיין רש"י לעירובין יב,ב ד"ה חביבי שכתב וז"ל רבי חייא שהוא אחי אביו ואמו של רב עכ"ל. וכן עיין חולין לב,א לא הוה בדיחנא ביה בחביבי וכתב שם רש"י (ד"ה אמר) וז"ל לא היתה דעתי גסה בדודי רבי חייא וכו' רב בר אחוה ובר אחתיה דרבי חייא הוה עכ"ל. וכן עיין ברשב"ם ב"ב מא,ב (ד"ה חביבי) שכתב וז"ל רבי חייא דודו של רב כדאמרינן בסנהדרין

דופי ומשום הכי מתארה כאהבת עולם.

לא:כא. עז מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תשוב גבר.

נקבה תשוב גבר... ביבמות ס,ב אמרו שהשרוי בלא אשה שרוי בלא חומה דכתיב נקבה תשוב גבר, והובא בספרים שזהו הטעם שהכלה מקיפה החתן כחומה. והובא גם כן בספרים בשם האריז"ל שהקפת מזבח בסוכות וכן בהושענא רבה הוא מטעם שחותם אותיות חומת. והנה בראב"ד בפירוש לספר יצירה כתב שגם בדומם יש זכר ונקבה ולפי הבנתנו המדעית באטום ישנם דברים המסבבים סביב לדברים אחרים וזהו נקבה תשוב גבר. ונראה להשוות מה שאמרו במנחות ק"א אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות ודו"ק.

והרגשתי שענין הקפת הכלה הוא להראות שהיא שומרת כחומה, וכן הקפת המזבח (ובימה במקום מזבח דמטע"ז בעינן שתהיה באמצע בית הכנסת שהמזבח היה באמצע העזרה, וכן עיין שו"ת חתם סופר או"ח סימן נא מש"כ אודות ברכת הודאה בשעת עלייה דהוא כנגד קרבן תודה ועלייה הוי כהבאת קרבן מטע"ז) נראה דכיון שעפרו של אדם הראשון נלקח ממקום זה (עיין ירושלמי נזיר פ"ז נטל הקב"ה מלא תרווד מן המזבח וברא בו אדם) וזמן סוכות הוא לתקן צורת האדם שחרי הפרים מתמעטים והולכים (עיין בהערות לנחמיה ח-יז וגם לזכריה יב-יז)

דרב בר אחוה דרבי חייא ובר אחתיה דרבי חייא עכ"ל. וי"ל.

אמנם י"ל דהנה עיין יבמות כא,ב שגזרו על אשת אחי האם מן האב משום אשת אחי האב מן האם וטעמא מאי משום דכולהו דבי דודי קרי לה והיינו דבלשון בני אדם קוראים כן, וכוונת רש"י בירמיה היא לומר שבמקרא לא מצינו שאח האם נקרא דוד.

לו:כח. שוב קח לך מגלה אחרת וכתב עליה את כל הדברים הראשונים אשר היו על המגילה הראשונה אשר שרף יהויקים מלך יהודה.

לו:כט. ועל יהויקים מלך יהודה תאמר כה אמר ה' אתה שרפת את המגילה הזאת לאמר מדוע כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך בבל והשחית את הארץ הזאת והשבית ממנה אדם ובהמה.

מגילה אחרת... המגילה הזאת... עיין במרגליות היס לסנהדרין פב,א אות ח' שביאר בפסוקים אלו מה שאמרו בגמרא שם שרחב"א מצא גלגלתו של יהויקים והיה כתוב עליו זאת ועוד אחרת.

והנה אמרו בגמרא שם שאמר האי גולגלתא של יהויקים דכתיב ביה „קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים" ואמר מלכא הוא ולא אורח ארעא לבזויי, עיין שם. וצ"ע דאפילו אי לאו מלכא הוא יש חיוב קבורה ואיסור בזיון המת. ונראה לבאר על פי מש"כ הרמב"ן לבראשית טו-טו וי"ל „אבל כאשר תצא הגזירה על

פי נביא יש בעושה אותה דינים כי אם שמע אותה ורצה לעשות רצון בוראו כנגזר אין עליו חטא אבל יש לו זכות בו וכו' אבל אם לא שמע המצוה והרג אותו לשנאה או לשלול ^{הוא} אותו יש עליו העונש כי הוא לחטא נתכוון ועבירה היא לו וכו'", וממילא אי לאו דיהויקים מלכא והיה רחב"א עושה לקיים דברי הנביא לא היה עליו שום עונש, אלא מדמלכא הוא ואין כאן מצוה חיובית תפס דלאו אורח ארעא ודו"ק.

מא:ה. ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון שמנים איש מגלחי זקן וקרעי בגדים ומתגדדים ומנחה ולבונה בידם להביא בית ה'.

ומתגדדים... בתי נחמה יוטא תחיה הקשתה דהיאך היו רשאים והא „לא תתגודדו" כתיב (ועיין מועד קטן כו,א דנפ"ל הנהגת קריעה על ערי יהודה בחורבן מהאי קרא ועיין שם בתוספות ד"ה משכם). ולק"מ דשרט לנפש בעינן ועיין תוספות סנהדרין סח,א ד"ה היה והתם הקשו שהיה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ על מיתת רבי אליעזר ותרצו דאי"ז לנפש שכוונתו היתה משום תורה.

מח:יו"ד. ארור עשה מלאכת ה' רמיה וארור מנע חרבנו מדם.

מלאכת ה' רמיה... הרמב"ם פ"ב מתלמוד תורה ה"ג כתב מלמד התינוקות שהוא מניח התינוקות ויוצא או שהוא עושה מלאכה אחרת עמהן או שהוא מתרשל בלימודן הרי בכלל ארור עושה מלאכת ה' רמיה ובהערות רב יעקב